

Com funciona el món

UNA COL·LABORACIÓ DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA

EL SECRET DE LES BALANCES FISCALS

La nul·la informació sobre la despesa de l'Estat per territoris frena el creixement de Catalunya

RAMON
Tremosa*

El període 1997-2003 es va caracteritzar per la falta d'informació estadística oficial relativa a quina va ser la inversió i la despesa pública dels diferents ministeris de l'Estat per territoris. Si considerem el principi bàsic de transparència és democràcia, el PP ha fet poc honor a la seva proclamació de partit liberal, amb l'agreujant que l'Agència Tributària espanyola (que disposa d'un dels millors sistemes informàtics del món) si que controla fins a l'últim centí salaris, interessos, dividends i lloguers dels contribuents; si algú, però, entra a les pàgines webs ministerials a veure com van ser gastats l'any passat els 259.000 milions d'euros, no hi ha informació.

Als Estats Units, la Universitat de Harvard publica anualment les balances fiscals de tots els estats amb el Govern federal: és un excel·lent llibre de 120 pàgines que inclou una sèrie temporal de 15 anys enre, tot especificant què recapta i tot detallant i classificant per diferents tipus de despesa l'actuació del Govern federal per territoris (disponible a www.desequilibri.net). Abans de publicar les balances fiscals seria interessant que els ministeris publi-

quessin, amb caràcter anual obligatori, una memòria territorialitzada relativa a la inversió i la despesa pública efectivament realitzada, com també demana Àngel de la Fuente. L'Eurostat, per exemple, compleix escrupolosament el seu calendari de publicació d'estadístiques oficials. En un país normal els acadèmics podrien treballar tranquil·lament, per exemple, calculant les balances fiscals, que ens mostrarien quina és la magnitud i el signe dels fluxos fiscals anuals entre el Govern central i les nacionalitats i regions de l'Estat.

El sector públic té avui un pes tan gran sobre l'economia que és vital disposar d'informació pública completa, precisa, puntual i exhaustiva sobre les seves actuacions. Avui sabem que el Govern del PP va camuflar la magnitud real del dèficit públic en desviar cap a organismes autònoms (RTVE, GIF) una part dels números vermells, tal com el catedràtic José Barea no es va cansar de denunciar. I fa poc, l'OCDE ha mostrat com la pressió fiscal a l'Estat espanyol (el quocient entre els impostos totals pagats en un país durant un any i el PIB del país en el mateix any) va créixer del 33% el 1996 al 36% el 2003; isort que se'ns anunciaven baixes d'impostos! El coneixement, en el moment en què es produeixen els fets, de les estadístiques de la gestió governamental no és una concessió de les autoritats, forma part de la llibertat dels ciutadans.

«Quan l'Estat controla una part tan gran de l'activitat econòmica, els efectes de les seves decisions en la part restant del sistema econòmic esdevenen tan fortes que, de manera indirecta, el sector públic controla el conjunt de l'economia» (Friedrich Hayek, *Cami de servitud*, 1944).

Hayek va ser ben bé profètic: avui en dia, la despesa pública equival al 45% del PIB en els països de la Unió Europea i els estats disposen d'un gran poder regulador, fins al punt que amb la seva complicitat o indiferència poden beneficiar o perjudicar sectors econòmics i territoris sencers.

En un país normal sabriem al detall els fluxos fiscals entre el Govern i les autonomies

Així, en analitzar l'evolució de les principals variables econòmiques a Catalunya en aquests darrers anys (PIB i renda disponible per càpita, productivitat per ocupat), molts economistes atribuïm el seu baix creixement a l'insuficient model de finançament autonòmic. Les recents evolucions de Madrid, País Basc i Navarra, en canvi, presenten uns resultats espectaculars, a causa de la gran complicitat inversora del Govern central en la primera i al règim de concert econòmic de les dues comunitats forals.

Les úniques balances fiscals per al període 1995-2002 només han estat publicades per la fundació priva-

da madrilenya Funcas (Fundación de las Cajas de Ahorros Confederadas). Els seus autors, no obstant, no descriuen la metodologia de càlcul, qüestió que és especialment rellevant en el cas de la balança fiscal madrilenya: de fet, només la calculen amb la metodologia més favorable per presentar Madrid com «la campiona de la solidaritat»; però segons altres criteris de càlcul internacionals, la balança de Madrid amb l'Estat va presentar saldo zero en el període 1991-1996 (Castells i altres, 2000). Catalunya, en canvi, sempre presenta un dèficit fiscal anual amb l'Estat molt gran, sigui quina sigui la metodologia utilitzada.

A més a més, en l'edició del 2003 de Funcas, els seus autors han rebaixat les seves estimacions de dèficit fiscal de Catalunya del 2002 sense donar-ne cap explicació. Els autors afirmen també que «assumim que algunes de les estimacions tenen algun component d'opinió personal» (pàgina 5). ZÈs rigorós, això? ¿Per què els diaris editats a Madrid sempre presenten la foto de «Madrid, principal contribuidora» com si fos una veritat absoluta, quan està feta a partir de dades tan poc riguroses? No dispensar d'informació de l'Estat alimenta la creença catalana que les balances fiscals són el secret més ben guardat del Regne. ■

*Professor de Teoria Econòmica de la UB i autor del llibre *L'espòli fiscal*, de pròxima aparició, juntament amb Jordi Pons.

PETIT
OBSERVATORI

JOSEP MARIA

Espinàs

EL XÈRIF
SEMPRE
ÉS EL BO

Ja sé que no té cap mèrit explicar-ho públicament ara, però abans de les eleccions als Estats Units havia dit a alguns amics que, al meu parer, guanyaria Bush. En general, la meua opinió era discutida amb arguments molt raonables: el fracàs de la guerra de l'Iraq, els problemes econòmics interns, l'aparició d'una massa de nous votants, joves, que havien de ser partidaris d'un Kerry menys agressiu.

D'arguments perquè guanyés Kerry n'hi havia, efectivament, i sobre tot des d'un punt de vista europeu. Ens costa acceptar que els Estats Units són un altre món, i sovint el veiem d'una manera massa simplificada. En tots els camps. No acostumem a tenir present que a més del *fast food* als Estats Units hi ha bastants professionals extraordinàriament entesos en qualsevol tema cultural -antropologia, història de Grècia, gastronomia francesa, literatura russa, etcètera- i, evidentment, grans figures en la investigació científica.

Però la cultura és una cosa i la política, una altra. Els criteris que s'apliquen a la universitat o a l'empresa no són els que s'apliquen a les eleccions. Els defectes o els errors no han estat mai un impediment insuperable per votar algú. A vegades al contrari: han tingut un efecte positiu.

En les actuals circumstàncies dels Estats Units, Bush s'ha identificat perfectament amb el paper de xèrif. Aquestes eleccions no eren estrictament polítiques, eren unes eleccions d'autoritat. I en l'imaginari dels nord-americans, l'autoritat i la seguretat són representades per la figura del xèrif.

Si un candidat sembla que s'hagi acabat d'aixecar de la cadira d'una oficina, mala cosa. El candidat no ha de fer olor de despatx, sinó de coronel, sempre a punt de fer formar la tropa. No calia que portés una estrella de xèrif al pit. A Bush, aquesta condició se li veia en els braços separats del cos, en el cap sempre alçat i la mirada astuta, en un caminar amb les cames una mica obertes -com si acabés de baixar del cavall.

El final de la pel·lícula era previsible. ■

el pols de
la premsa
internacionalCARLOS
ElordiOBJECTIU IMMEDIAT:
FAL-LUJA

La batalla final contra Fal-luja, que encara no havia començat en el moment d'escriure aquestes ratlles, tot i que es pronostica imminent, es pot convertir en la pedra de toc de la polèmica internacional en un moment marcat per la reelecció de George Bush com a president dels Estats Units i per la incerta sort de la política palestina. Per això val la pena fixar-se en el que ha dit l'editorial de THE WASHINGTON POST, un diari que volia que guanyés Kerry: «Bush necessita urgentment fer front als desafiaments que té a l'Iraq i fer-ho amb un realisme que no va mostrar durant la campanya. El primer problema és Fal-luja [...] És imprescindible una acció militar perquè Fal-luja deixi de ser la base de l'organització terrorista de Zaraqau [...] Però de la gravetat del desafiament que

això suposa parla la carta, inoportuna i contraproduent, que el secretari general de l'ONU, Kofi Annan, va enviar ahir a Bush demanant-li que no porti a terme l'ofensiva [...] L'èxit a Fal-luja obriria el camí per superar l'obstacle més gran, és a dir, les eleccions del juny». The Washington Post acaba subratllant la necessitat que els governs europeus i àrabs participin en un esforç comú per establir l'Iraq. Això no és demanar molt després d'atacar Fal-luja, d'una manera previsiblement terrible, i a sobre en contra del secretari general de les Nacions Unides, Kofi Annan? El que queda clar és que des de Washington tot es veu diferent que des d'aquí.

►► I ara dues setmanes més de la victòria de Bush a Europa. Però cap d'elles a càrrec de frustrats sostenidors de Kerry. La primera al FRANK-FURTER ALLGEMEINE ZEITUNG: «Abans de dir que França i Alemanya estan decebudes pel resultat de les eleccions nord-americanes, s'ha de recordar tot el que ha fet George Bush per Gerhard Schröder i per Jacques Chirac [...] La seva oposició unitària a la invasió de l'Iraq va ajudar a consolidar les relacions franco-alemanyes [...] i va portar a aprofundir les relacions amb una Rússia rica en petroli [...] L'oposició de Schröder a la guerra el va ajudar a guanyar les eleccions el 2002. I el seu distanciament dels EUA ha fet més pel sentit d'identitat comú de la Unió Europea que tot el que els buròcrates de Brussel·les haurien pogut fer».

►► La segona, a càrrec d'Ernesto Galli della Loggia al CORRIERE DELLA SERA: «Per què els afers econòmics ja no mobilitzen com abans el vot de l'esquerra? ¿No deu ser que en aquest terreny l'esquerra dona una imatge de si mateixa massa semblant a la

The Washington Post recull l'oferta sunnita davant la imminent batalla contra Fal-luja.

de la dreta? ¿Per què en el terreny de les idees, des de fa un temps, l'esquerra només sembla ser capaç de jugar a la defensiva? ¿Per què en moltes situacions, però particularment en les electorals, l'esquerra, la seva antropologia, la seva forma de vestir, els seus gestos, els seus discursos, la seva cultura, tenen un toc elitista, 'radical-chic', fins i tot vagament esnob, però en tot cas absolutament allunyat de l'electorat popular que hauria de ser vocacionalment el seu?».

►► I John Kenneth Galbraith, als seus 97 anys, segueix tan lúcida. Això explicava la vigília de les eleccions a LE NOUVEL OBSERVATEUR: «La paraula 'capitalisme' és obsoleta. Seguim atribuïnt als capitalistes el que són mètodes moderns de gestió de les empreses [...] Els nord-americans es disposen a elegir entre l'interès públic i la dominació de les empreses». ■